

רשומות

הצעות חוק

15 ביוני 1971

950

כ"ב בסיון תשל"א

צמוד

263	חוק העיטורים במשטרת ישראל ובשירות בתי הסוהר, תשל"א—1971
267	חוק רישוי עסקים (תיקון), תשל"א—1971

מבוא

החוק המוצע בא להגשים רעיון שנדון וסוכם לחיוב עוד בראשית שנות החמישים. בשנת 1955 אף הופצה הצעת תזכיר להצעת חוק העיטורים במשטרת ישראל. העיכוב חל בשל הדיונים שנתקיימו כמשך הזמן בהצעת חוק עיטורים לצה"ל, שנתקבלה כחוק רק ביום י"ג בשבט תש"ל (20.1.70).

מגמת החוק המוצע היא לתת ביטוי מודגש לרגשי הערכה והוקרה של הפיקוד ושל הציבור כלפי השוטר שגילה נכונות להקרבה עצמית במילוי שליחותו. אין ספק שיש בביטוי ממלכתי פומבי זה גם משום תרומה רבה להרמת הרוח בחיל כולו ולטיפוח יחס חיובי אל החיל הזה בתודעת הציבור. ואין כל חידוש ברעיון זה. עיטור שוטרים על מעשה גבורה ואומץ במילוי תפקידיהם, תפקידים קשים ומסוכנים המצריכים מסירות רבה, תושיה והתמדה ולעתים תוך הקרבה עצמית – מקובל בעולם מאז קמה המשטרה המאורגנת לפני כ-150 שנה בארצות אירופה, וגם על שירותים מצויינים שאינם כרוכים בסכנת נפשות.

בתנאי השירות המיוחדים של השוטר בארצנו, המקדיש חלק ניכר מזמנו לתפקידי בטחון מיוחדים שאינם מצויים במשטרה אזרחית בזמנים תקינים – לא מעטים מעשי הגבורה הראויים לציון.

ואכן, קיימת שיטה של ציונים לשבח גם כיום. היא קבועה בפקודת הקבע של החיל ומתבטאת במתן פרסים כספיים או בציון פומבי לשבח מפי מפקדי היחידה ודרך פרסום. אך לציון זה יש הד בעיקר בתוך השירות והוא ניתן לא למעשי גבורה בלבד. שיטה זו של ציון לשבח תוסיף לפעול בכל אותם המקרים שאינם לפי המבחנים המזכים לעיטור.

מוצע לזכות בעיטור גם מעשי גבורה של אזרחים המחרפים את נפשם בסייעם לשוטר במילוי תפקידו או בסייעם לשוטר על פי החוק המסמיך או המחייב אזרח להושיט את עזרתו.

החוק המוצע יתול גם על סוהרים העושים מעשי גבורה, או המצטיינים בתפקידם הקשה והמסוכן של שמירה על אסירים, על בטחונם – בטחון הציבור, ואף עושים לשיקומם.

חוק העיטורים במשטרת ישראל ובשירות בתי הסוהר, תשל"א-1971

פרשנות

1. בחוק זה –

"שוטר" – כמשמעותו בפקודת המשטרה [נוסח חדש], תשל"א-1971 (להלן – פקודת המשטרה), לרבות המשרת במשמר הגבול של חיל המשטרה על פי סעיף 18 לחוק שירות בטחון, תשי"ט-1959 [נוסח משולב]²;

"פקודות קבע" – פקודות, הוראות ונהלים שהתקין בשם זה המפקח הכללי של המשטרה (להלן – המפקח) לפי סעיף 95 לפקודת המשטרה;

"סוהר" – הנמנה עם שירות בתי הסוהר על פי גיוס לפי פקודת בתי הסוהר, 1946³, לרבות סוהר מוסף זמני;

"פקודות הנציבות" – פקודות, הוראות ונהלים שפרסם בשם זה נציב בתי הסוהר (להלן – הנציב) לפי סעיף 94(2) לפקודת בתי הסוהר, 1946.

תחולה על סוהרים

2. חוק זה חל על שוטרים ועל סוהרים כאחד, ובכל מקום שבו נאמר "המפקח", "שוטר", "פקודות קבע", "המשטרה" – קרי כסדרם לגבי סוהרים "הנציב", "סוהר", "פקודות הנציבות", "שירות בתי הסוהר".

העיטורים

3. אלה העיטורים הכאים לציין מעשי גבורה ואומץ של שוטרים שעשו בזמן שירותם ושירות מעולה שלהם:¹

- (1) עיטור הגבורה;
- (2) עיטור האומץ;
- (3) עיטור ההצטיינות.

עיטור הגבורה

4. שר המשטרה, בהמלצת המפקח, רשאי להעניק עיטור הגבורה על מעשה גבורה עילאית שנעשה בעת מילוי תפקיד תוך חירוף נפש.

עיטור האומץ

5. המפקח רשאי להעניק עיטור האומץ על מעשה גבורה אחר, שנעשה בעת מילוי תפקיד, תוך חירוף נפש, ושיש בו גילוי אומץ לב בלתי רגיל.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 1 לפי ההגדרה בפקודת המשטרה שוטר הוא "כל הנמנה עם משטרת ישראל". ההימנות עם משטרת ישראל היא דרך גיוס, כמפורש לפרטיו בפרק השלישי לפקודה, או דרך מינוי, כגון "שוטרים מיוחדים" ו"שוטרי כפרים" המתמנים מטעם הממונה על המחוז.

סעיף 4 עיטור הגבורה הוא הראשון במעלה ולה-עקתו נקבעו שלושה מבחנים מצטברים אלה:

סעיף 5 עיטור האומץ הוא השני במעלה ולהענקתו נקבעו שלושה מבחנים מצטברים אלה:

- (1) מעשה גבורה;
- (2) במילוי תפקיד;
- (3) אומץ לב בלתי רגיל.

עיטור זה רשאי להעניק המפקח ל-
(1) מעשה גבורה עילאי;

- (2) במילוי תפקיד;
- (3) חירוף נפש.

עיטור זה רשאי להעניק שר המשטרה בהמלצת המפקח ל-
(1) עיטור האומץ הוא השני במעלה ולהענקתו נקבעו שלושה מבחנים מצטברים אלה:

- (1) מעשה גבורה;
- (2) במילוי תפקיד;
- (3) אומץ לב בלתי רגיל.

עיטור זה רשאי להעניק המפקח ל-

1 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 17, עמ' 390.
2 ס"ח תשי"ט, עמ' 286; ס"ח תשכ"ג, עמ' 128.
3 ע"ר 1946, תוס' 1, עמ' 6.

6. המפכ"ל רשאי להעניק עיטור ההצטיינות על שירות שיש בו משום תרומה בלתי רגילה להשגת ייעוד המשטרה – אם היא במעשה כודד ואם בגילוי התמדה, תושיה או דביקות מופתית במטרה.

7. עיטור הגבורה או עיטור האומץ אפשר להעניק גם למי שעשה מעשה גבורה עילאי תוך חירוף נפש, או מעשה שיש בו גילוי אומץ לב בלתי רגיל, אגב שימוש כדין בסמכות מעצר או אגב מילוי חובה כדין לתת עזרה לשוטר בביצוע מעצר חוקי, או לנוכח עבירה משוועת או אסון ציבורי; הענקת עיטור לפי סעיף זה תהא בידי מי שמוסמך להעניק אותו עיטור לשוטרים.

8. מי שזכה לעיטור וחזר ועשה מעשה שעליו הוא ראוי לאותו עיטור, מותר להעניק לו על מעשה כזה תג לעיטור, אך לא יוענק אותו עיטור שנית.

9. דין תג כדין עיטור לכל דבר.

10. (א) אם האדם שעל מעשהו מוענק העיטור איננו כתיים בשעת ההענקה, רשאי שר המשטרה או המפכ"ל, לפי הענין, להורות על מסירת העיטור לכן משפחתו הקרוב למשמורת.

(ב) "בן משפחה" של נפטר, לענין סעיף זה, הוא אחד מאלה, וקרכתם לפי סדרם:

- (1) אלמנה או אלמן,
- (2) בן או בת,
- (3) אם,
- (4) אב,
- (5) אח או אחות;

היו בני משפחה אחרים בדרגת קרבה אחת, יימסר העיטור למבוגר שביניהם.

ד ב ר י ה ס ב ר

(2) המבצע בפניו פשע;
 (3) שופט מורה לו, לפי סעיף 5, לעצרו.
 וסעיף 20 לפקודה הנ"ל אומר:
 "עזרת הציבור
 20. כל אדם חייב לעזור לשוטר או לאדם הדורש באופן סביר את עזרתו לעצור אדם שהוא מוסמך לעצרו או למנוע בריחתו."

עיטור ההצטיינות הוא השלישי במעלה, והוא יוענק על שירות שיש בו משום תרומה גיברת לייעוד המשטרה. תרומה זו אפשר שתבטא או במעשה הדיפעמי או בשירות ממושך שיש בו גילוי שלוש מידות אלה: התמדה, תושיה ודביקות מופתית במטרה.
 המפכ"ל רשאי להעניק עיטור זה.

וסעיף 381 לפקודת החוק הפלילי, 1936, אומר:
 "המסרב להגיש עזרה שיש ביכולתו להגיש כשהוא נדרש לכך מאת עובד הציבור במקרה של עבירה משוועת, ספינה נטרפת, דליקה, שטפון או רעש או כל אסון ציבורי אחר, דינו – מאסר תנודש למימם."

עיטור הגבורה ועיטור האומץ יכול שיוענקו גם לאזרח שעשה מעשה גבורה או אומץ לב תוך מילוי חובה או סמכות לפי החוק. וזו לשון הסעיפים המטילים על אזרח חובה או סמכות לסייע לשוטר או לפעול במקומו.
 סעיף 6 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיתום) [נוסח חדש], תשכ"ט-1969, אומר:

סעיפים לא יוענקו לאדם שני עיטורים מסוג אחד
 8 ו-9 ואם נמצא זכאי לאותו עיטור שתוענק לו פעם, יוענק לו תג לעיטור, ודינו כדין עיטור.

"סמכות לאדם פרטי
 6. כל אדם רשאי, בלא צו מעצר, לעצור אדם –
 (1) שנבלט ממשמורת חוקית;

(ג) המוסמך להעניק את העיטור רשאי להורות, לגבי מקרה מסוים, על מסירת העיטור למשמורת לאדם שלא לפי הסדר הקבוע בסעיף קטן (ב) או למי שאינו בן משפחתו של הנפטר.

סדרים וטקסים 11. הסדרים להענקת עיטורים והטקסים למסירתם ייקבעו בפקודות קבע.

שיקול דעת הרשות 12. הענקת עיטור מסורה לשיקול דעתו של המוסמך להעניקו, ואין אחר החלטתו ולא כלום.

צורת העיטורים 13. הממשלה, לפי הצעת שר המשטרה, תקבע את צורת העיטורים לשוטר, לסוהר או לאזרח.

ענידה 14. שר המשטרה רשאי להתקין תקנות בדבר אופן ענידת עיטורים שהוענקו לפי חוק זה, הנסיבות שבהן מותר לענדם והנהל לטיפול בהמלצות על הענקת עיטורים.

פסולים לענידה 15. מי שהוענק לו עיטור לא יהא רשאי לענדו אם הוא –

(1) נתון במאסר, במעצר או במחבוש;

(2) שוטר שהורשע בפשע או בעוון בנסיבות חמורות והמפכ"ל הודיע לו שלדעתו יש בעבירה משום קלון ופגיעה חמורה בייעודה של המשטרה;

(3) שוטר שנדון בבית הדין למשמעת של המשטרה למאסר בפועל ובית הדין אסר על ענידת העיטור.

איסור הייצור 16. (א) לא ישתמש אדם בעיטור, או בדבר שיש בו צורת עיטור או דמותו, לפרסומת מסחרית.

(ב) לא ייצר אדם דבר הדומה לעיטור עד כדי להטעות, לא יענדו ולא ישתמש בו למטרה אחרת.

(ג) לא ייצר אדם עיטור או דבר שיש בו צורת עיטור או דמותו, לא יסחור בהם, ולא ישתמש בהם למטרת פרסום או הסברה, אלא על פי רשיון בכתב מאת מי ששר המשטרה הסמיכו לכך ובהתאם לתנאי הרשיון; סעיף קטן זה אינו גורע מהאיסור שבסעיף קטן (א).

(ד) מי שהוענק לו עיטור לא ימכרו, לא ימשכן אותו ולא ישעבד אותו בדרך אחרת.

(ה) העובר על הוראות סעיף זה, דינו – מאסר שלוושה חדשים או קנס 1,000 לירות; הורשע אדם על אי-קיום תנאי רשיון שניתן לו לפי סעיף קטן (ג), בטל הרשיון מכה הרשעה; הוראה זו אינה גורעת מסמכות לפי כל דין אחר לבטל את הרשיון או לשנות את תנאיו.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 12 הווק המוצע אינו יוצר כל זכות לעיטור העשויה לשמש עילה להליכים משפטיים בשל אי מתן עיטור או אות, ובית המשפט לא יודקק לבקשת סעד בעניין זה.

סעיף 15 העיטורים הם אותות כבוד; לכן מוצע לאסור ענידתם על אדם הנתון במאסר,

17. (א) העושה אחת מאלה, דינו – מאסר שנה אחת או קנס 3,000 לירות:
- (1) מוסר ביודעין ידיעה כוזבת בפרט חשוב לאדם המוסמך, על פי חוק או על פי פקודות קבע, לברר עובדות לצרכי חוק זה;
- (2) מוסר ביודעין ידיעה כאמור בפסקה (1) למפקדו או לרשות אחרת, בכוונה להשיג שלא כדין עיטור לעצמו או לאחר, או בכוונה למנוע הענקתו של עיטור לזולת.
- (ב) העונד עיטור ללא זכות לענדו, או עונד עיטור בניגוד לחוק זה או לתקנות לפיו, דינו – מאסר שלושה חדשים או קנס 1,000 לירות.
- (ג) העונד עיטור או דבר הדומה לעיטור או משתמש בו בדרך אחרת, בדרך שיש בה משום בזיון לעיטור, דינו – מאסר שנה אחת או קנס 3,000 לירות.
18. עיטור שהוענק לפי חוק זה, אינו ניתן לעיקול ולא ייכלל בנכסיו של פושט רגל כמש- מעותם בסעיף 37 לפקודת פשיטת רגל, 1936.⁴
19. אין בהוראות חוק זה כדי לגרוע מסמכותו של המפקח או של מי שהוסמך לכך בפקודות הקבע להעניק ציונים לשבח או גמולים כספיים על מעשים שאינם תואמים את המבחנים להענקת עיטור לפי חוק זה.
20. אין בהוראות חוק זה כדי לגרוע מהסמכויות הנתונות בסעיף 19 לחוק העיטורים בצבא-הגנה לישראל, תש"ל-1970,⁵ אך לא יוענק לשוטר מג"ב כאמור באותו סעיף על אותו מעשה עיטור גם לפי חוק זה וגם לפי חוק העיטורים בצבא-הגנה לישראל, תש"ל-1970.
21. ניתן להעניק עיטור לפי חוק זה לשוטר מג"ב אף על מעשה שנעשה לפני תחילתו של החוק ואחרי יום כ"ה באייר תשכ"ז (4 ביוני 1967).
22. שר המשטרה ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

עונשין

איסור עיקול

ציונים לשבח

שוטר מג"ב

תחולה

ביצוע ותקנות

ד ב ר י ה ס ב ר

- סעיף 18** ערך העיטור אינו נמדד לפי שוויו החמרי כערך חפץ רגיל אלא לפי ערכה הרוחני של התכונה שהוא מסמל; אין לכוללו בנכסי החומר של פושט רגל ולא יינתן לעיקול.
- סעיף 20** שוטר מג"ב יכול שיוענק לו עיטור לפי חוק העיטורים בצבא-הגנה לישראל,
- תש"ל-1970, וגם לפי חוק מוצע זה; אך לא יוענקו לו על אותו מעשה שני עיטורים.
- מכיון שהוק העיטורים לצה"ל, החל גם על שוטר מג"ב, תקפו הוא למפרע מיום כ"ה באייר תשכ"ז (4 ביוני 1967), מוצע שלגבי שוטר מג"ב יחול גם החוק המוצע מאותו תאריך.

⁴ ע"ר 1936, תוס' 1, עמ' 21.

⁵ ס"ח תש"ל, עמ' 18.

חוק רישוי עסקים (תיקון), תשל"א-1971

1. במקום סעיף 1 לחוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968 (להלן – החוק העיקרי), יבוא:

החלפת סעיף 1

1. (א) שר הפנים, בהתייעצות עם שר הבריאות, רשאי לקבוע בצווים עסקים טעוני רישוי ולנהגיהם, כדי להבטיח בהם מטרות אלה או מקצתן:

(1) תנאי תברואה נאותים, מניעת מטרדים וקיום הדינים הנוגעים לתכנון ולבניה;

(2) מניעת סכנות לשלום הציבור והבטחה מפני שוד והתפרצות;

(3) בטיחות של הנמצאים במקום העסק או בסביבתו;

(4) מניעת סכנות של מחלות בעלי חיים ומניעת זיהום מקורות מים בחמרי הדברה, בדשנים או בתרופות.

(ב) היתה מטרת הרישוי אחת המטרות האמורות בפסקה (2)

לסעיף קטן (א), טעון הצו התייעצות גם עם שר המשטרה, בפסקה (3) – גם עם שר העבודה, ובפסקה (4) – גם עם שר החקלאות.

2. בסעיף 11 לחוק העיקרי, בכותרת השוליים יימחק "ולבטיחותו", ובסוף הסעיף, במקום "או לבטיחותו" יבוא "או להבטחה מפני שוד והתפרצות".

תיקון סעיף 11

ד ב ר י ה ס ב ר

גדולים לתכשיטים וכו', נראה צורך לקיים אמצעי בטחון ואזעקה ראויים. אולם החוק אינו כולל מילה זו בין המטרות שלשמן ניתן לסווג עסק כטעון רישוי ולכן אי אפשר להיבטח את בעלי העסקים האמורים להתקין את האמצעים הדרושים. התיקון המוצע בא לאפשר זאת. מוצע גם להוסיף מטרות רישוי, והן הבטיחות של מקום העסק והנמצאים בו או בסביבתו, ומניעת זיהום מקורות מים בחמרי הדברה, בדשנים או בתרופות.

סעיף 2 וזה נוסחו של סעיף 11 לחוק העיקרי:

11. שר המשטרה רשאי להתקין, לעסקים המפורטים בצו שניתן בהתייעצות איתו או לסוגים מהם, תקנות למנוע סכנות לשלום הציבור או לבטיחותו.

התוספת המוצעת לסעיף זה באה בעקבות הוספת מטרות רישוי עסקים, כמובא בסעיף 1.

על פי חוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968, מוסמך שר הפנים לקבוע בצווים עסקים טעוני רישוי למטרות שונות. זו לשון סעיף 1 לחוק:

1. שר הפנים, בהתייעצות עם שר הבריאות, רשאי לקבוע בצווים עסקים טעוני רישוי ולהגדירם, כדי להבטיח בהם תנאי תברואה נאותים, מניעת מפגעים ומטרדים וקיום הוראות הדינים הנוגעים לתכנון ולבניה; היתה מטרת הרישוי גם למנוע סכנות לשלום הציבור ולבטיחותו, או למנוע סכנות של מחלות בעלי חיים, יהיה צו כאמור טעון התייעצות גם עם שר המשטרה או שר החקלאות, לפי הענין.

הרישוי, הניתן ע"י ראש הרשות המקומית, משמש מכשיר להבטחת התאמתו של מקום העסק למטרות הרישוי.

עקב הגברת העבריינות של שוד במקומות עסק מסוגים מסוימים, כגון בנקים, מלטשות יהלומים, בתי מסחר

1 ס"ח תשכ"ה, עמ' 204.

תחילה . 3. תחילתה של פסקה (3) לסעיף 1(א) לחוק העיקרי, כנוסחו בחוק זה, היא כיום י"ז בניסן תשל"ב (1 באפריל 1972).

דברי הסבר

הרשיון לגבי אלא אם ניתן אישור לכך גם מאת מי שאותו שר הסמיכו לכך.
משרד העבודה עדיין אינו ערוך לקביעת העקרונות שעל פיהם תוטל חובת רישוי לעסקים מן החיבת הבטיחותי וגם אינו ערוך לעריכת הביקורות שלפני הוצאת הרשיון, כאמור בסעיף 6 לחוק העיקרי. על כן מוצע שההוראה הנוגעת לשר העבודה תחילתה ביום י"ז בניסן תשל"ב (1 באפריל 1972).

סעיף 3 בסעיף 1 הוצע להוסיף מטרה למטרות הרישוי והיא בטיחות מקום העסק והנמצאים בו או בסביבתו. קביעת עסק כטעון רישוי להבטחת מטרה זו טעונה התייעצות עם שר העבודה. בסעיף 6(א) לחוק העיקרי נאמר:
"לא יינתן רשיון לפי חוק זה אלא אם ניתן אישור לכך מאת מי ששר הבריאות הסמיכו לכך, ואם היה העסק כזה שקביעתו כעסק טעון רישוי געשה בהת-יעצות עם שר אחר, כאמור בסעיף 1 – לא יינתן

תיקון טעות

בהצעת חוק לתיקון פקודת הבנקאות (מס' 8) (תיקון), תשל"א—1971, שפורסמה בהצעות חוק 947, תשל"א, עמ' 248, בדברי ההסבר, בסוף המיסקה הראשונה, במקום "ומוצע להאריכו בחמש שנים נוספות" צ"ל "ומוצע לבטל את הגבלת הזמן האמורה בסעיפים אלה".